

Рябих Н. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права
Луцького національного університету
м. Луцьк, Україна*

ГРАБОВЕЦЬ В. В.,

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри автомобілів і транспортних технологій
Луцького національного технічного університету
м. Луцьк, Україна*

МІЖНАРОДНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ТА КРИМІНАЛЬНІ РИЗИКИ: ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Міжнародні перевезення регулюються складною системою правових норм, що включають як міжнародні договори, так і національні закони. Ефективність цього регулювання є ключовою для захисту перевезень від злочинності та забезпечення економічної безпеки держави.

Основою міжнародного правового поля є спеціалізовані конвенції та угоди, такі як Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ/CMR) [1], Міжнародна конвенція про безпечні контейнери (CSC) [2], Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція TIR) [3] та Віденська конвенція про дорожній рух [4]. Ці документи встановлюють єдині правила перевезень, визначають відповідальність перевізників та сприяють міжнародній співпраці в боротьбі зі злочинами в транспортній сфері.

В Україні міжнародні перевезення регулюються різними законами, зокрема Законом України "Про транспорт" [5], Законом України "Про автомобільний транспорт" [6], Митним кодексом України [7] та Кримінальним кодексом України [8]. Ці закони визначають державну політику в галузі транспорту, встановлюють відповідальність за порушення митних правил і злочини, пов'язані з міжнародними перевезеннями.

Незважаючи на досягнення в правовому регулюванні, існують проблеми узгодження міжнародних норм з національним законодавством. Зокрема, необхідно узгодити питання відповідальності перевізників, стандарти безпеки перевезень, процедури митного оформлення та контролю. Особливо важливо впровадити положення

міжнародних конвенцій щодо запобігання злочинності в українське законодавство.

Міжнародні перевезення стикаються з різними злочинними ризиками, які загрожують не лише безпеці вантажів і транспорту, але й економічній безпеці держави. Розуміння цих ризиків є необхідним для розробки ефективних заходів протидії.

Контрабанда залишається одним з основних злочинів у міжнародних перевезеннях. За даними Державної митної служби України, щорічно виявляється понад 10 тисяч випадків незаконного переміщення товарів через кордон [9]. Найчастіше контрабандою є тютюнові вироби, алкоголь, наркотики, зброя, культурні цінності та інтелектуальна власність. Особливу небезпеку становить транснаціональна злочинність, яка використовує міжнародні маршрути для перевезення заборонених товарів. Для боротьби з контрабандою використовуються як кримінальні (ст. 201 [8], 305 [8] Кримінального кодексу України), так і адміністративні заходи.

Викрадення вантажів і транспортних засобів є поширеною проблемою в міжнародних перевезеннях. За статистикою Європейської економічної комісії ООН, щорічні збитки від крадіжок у Європі перевищують 8 мільярдів євро [10]. В Україні ця проблема також стає все більш актуальною, особливо з огляду на зростання вартості вантажів і транспорту. Найбільш вразливими є перевезення цінних товарів (електроніка, ліки, метали) та транспорт преміум-класу. Для боротьби з такими злочинами потрібен комплексний підхід, що включає технічні засоби захисту та вдосконалення роботи правоохоронних органів.

Корупція та шахрайство в міжнародних перевезеннях завдають значної шкоди економіці України. Найчастіше зустрічаються підробка документів, заниження митної вартості, "сірий" імпорт, хабарництво при митному оформленні та фіктивні перевезення для незаконного відшкодування ПДВ. Особливу загрозу становлять схеми, в яких беруть участь представники контролюючих органів. За даними Transparency International, корупція в митній сфері призводить до щорічних втрат бюджету на понад 4 мільярди гривень [11]. Для боротьби з такими схемами потрібні не лише кримінальні заходи, але й реформи в митній та транспортній галузях.

Для ефективного запобігання злочинам у міжнародних перевезеннях необхідний комплексний підхід, що включає сучасні технології, підготовку персоналу та міжвідомчу співпрацю. Заходи протидії мають базуватися на глибокому розумінні природи цих злочинів та враховувати міжнародний досвід.

Впровадження сучасних технологій, таких як системи супутникового моніторингу (GPS/ГЛОНАСС), електронні пломби з GPS-моніторингом, технології блокчейн для відстеження поставок, штучний

інтелект для аналізу ризиків та біометричні системи ідентифікації, ключовим для забезпечення безпеки міжнародних перевезень. За оцінками експертів, комплексне застосування цих технологій дозволяє знизити рівень злочинів на вантажі до 80%.

Людський фактор відіграє важливу роль у безпеці міжнародних перевезень. Належна підготовка персоналу, зокрема водіїв, логістів, митних брокерів та менеджерів з безпеки, є необхідною для ефективної боротьби зі злочинами. Навчальні програми мають включати питання розпізнавання загроз, дії в надзвичайних ситуаціях, правила поведінки на митних пунктах, основи митного та транспортного законодавства, а також протидію корупції та шахрайству. Компанії, які інвестують у навчання персоналу, демонструють на 30–40% нижчий рівень злочинів.

Ефективна боротьба зі злочинами в міжнародних перевезеннях вимагає співпраці між усіма зацікавленими сторонами. Ключовими напрямками співпраці є обмін інформацією між перевізниками та правоохоронними органами, створення спільних робочих груп, проведення навчань, впровадження принципу "єдиного вікна" при митному оформленні та залучення професійних асоціацій перевізників до розробки стандартів безпеки. Важливим є також міжнародне співробітництво правоохоронних органів та митних служб різних країн.

Дослідження правових та практичних аспектів міжнародних перевезень у контексті злочинності дозволяє зробити висновки та сформулювати рекомендації щодо вдосконалення системи безпеки транспортної галузі.

Для вирішення проблем безпеки міжнародних перевезень необхідні спільні зусилля держави, бізнесу, наукової спільноти та міжнародних організацій. Лише системний підхід, що включає вдосконалення правового регулювання, сучасні технології та міжнародну співпрацю, дозволить ефективно боротися зі злочинами та забезпечити розвиток міжнародних перевезень.

Отже, міжнародні перевезення є важливим елементом світової економіки, але вони пов'язані з серйозними злочинними ризиками. Для ефективної боротьби з цими загрозами необхідно поєднувати правові, технічні та організаційні заходи, а також активізувати міжнародну співпрацю. Впровадження сучасних технологій та підготовка кваліфікованих кадрів є ключовими елементами успішної стратегії запобігання злочинам у транспортній сфері

Список використаних джерел:

1. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (КДПВ/CMR): Офіційний сайт ООН (англійською): https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XI-B-11&chapter=11&clang=_en

2. Міжнародна конвенція про безпечні контейнери (CSC): Офіційний сайт Міжнародної морської організації (англійською): <https://www.imo.org/en/OurWork/Safety/CargoesContainers/Pages/CSC.aspx> Повний текст конвенції (англійською): [https://www.imo.org/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/Documents/A.288\(VIII\).pdf](https://www.imo.org/en/KnowledgeCentre/IndexofIMOResolutions/AssemblyDocuments/Documents/A.288(VIII).pdf)

3. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція TIR): Офіційний сайт Міжнародного союзу автомобільного транспорту (IRU) (англійською): <https://www.iru.org/tir>

4. Віденська конвенція про дорожній рух: Офіційний сайт ООН: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XI-B-1&chapter=11&clang=_en

5. Про транспорт: Закон України № 232/94-ВР від 10.11.1994. Вебсайт Верховної Ради України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>

6. Про автомобільний транспорт: Закон України № 2344-III від 05.04.2001. Вебсайт Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>

7. Митний кодекс України: Закон України № 4495-VI від 13.03.2012. Вебсайт Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

8. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III від 05.04.2001. Вебсайт Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

9. Державна митна служба України. Статистика боротьби з контрабандою. Офіційний сайт Державної митної служби України. <https://customs.gov.ua/>

10. Європейська економічна комісія ООН. Статистика крадіжок у сфері вантажних перевезень у Європі. Офіційний сайт Європейської економічної комісії ООН. <https://unece.org/>

11. Transparency International Україна. Дослідження корупції в митній сфері України. Офіційний сайт Transparency International Україна. <https://ti-ukraine.org/>